

Antwoordblad Schilderijanalyse: Heilige Christoffel

Voor de leraar

De rivier waar Christoffel doorheen loopt, ziet er eigenlijk helemaal niet woest en gevaarlijk uit. Ook de omgeving lijkt heel vredig. Maar als je goed kijkt is er toch wel wat aan de hand. Wat voor gekke dieren en gebeurtenissen zie je?

Antwoord: De raaf, helemaal links beneden, zit op de mast van een gezonken schip. En de monsterlijke vliegende vis voerspelt ook weinig goeds. Ook in de omgeving van de rivier gebeuren er vreemde dingen. Zo is er een gevaarlijke draak te zien aan de overkant. En een man, die aan het zwemmen was, slaat nog in zijn blootje verschrikt op de vlucht voor de draak. Ook zijn er beren, een jager heeft er één met een pijl geschoten en daarna in een boom opgehesen.

Sint Christoffel uit de legende was een reus. Bosch heeft bepaalde trucs gebruikt om duidelijk te maken dat Christoffel heel groot was. Geef hiervan een voorbeeld.

Antwoord: De rivier is voor Christoffel helemaal niet diep, het water komt maar tot zijn enkels. Maar alle andere dingen, zoals bomen en mensen, zijn heel klein. De kruik in de boom laat ook zien hoe groot de reus was. De kruik was waarschijnlijk van Christoffel, en iemand anders heeft er zijn huis in gemaakt.

Het kind dat Christoffel draagt, is niet zomaar een kind. Waaraan kun je dat zien?

Antwoord: Dat het kind geen gewoon kind is, kun je zien aan de dunne gouden ring om zijn hoofd, dat heet een aureool: een krans van licht. Als iemand op een schilderij daarmee afgebeeld wordt, wist iedereen meteen dat het een Heilige of een belangrijk persoon uit de Bijbel was. Het kind heeft een dunne staf in de vorm van een kruis vast en maakt een zegenend gebaar: wij kunnen dat zien, maar Christoffel weet dat nog niet. Pas als hij aan de overkant is, komt hij er achter dat het om Christus gaat.

De grote vis die Christoffel draagt, heeft ook met Christus te maken. Bosch heeft deze vis zelfs nog wat aangepast zodat hij meer opviel. De vis is een bekend symbool voor Christus en dat hij opgehangen is en bloedt, verwijst naar dat Christus later gekruisigd zou worden.

Aan de onderkant van de staf beginnen blaadjes te groeien en volgens sommige versies van het verhaal was de staf de dag erna zelfs een hele boom geworden. Dit wonder laat de kracht van Christus zien en dat hij nieuw leven brengt.

Eigenlijk is het vreemd dat het kind (Christus) in verhouding net zo groot is als de reus Christoffel. Waarom zou Bosch dit zo geschilderd hebben?

Christus is eigenlijk de belangrijkste persoon op het schilderij. Christoffel moet zijn staf, een dikke stok, met twee handen stevig vasthouden omdat het kind zo zwaar is.